

Ovládnutie Francúzskom:

Francúzsko, ktoré bolo v Saigone prítomné od r. 1859 a Kočinčinu ovládalo od r. 1868, nastolilo v 80. rokoch minulého storočia svoj protektorát nad strednou (Annam) a nesôr severnou (Tonkin) časťou krajiny; po spojení r. 1887 Vietnam s Kambodžou vytvoril Indočínsky zväz, ku ktorému sa r. 1899 pripojil Laos. Japonská invázia: V rokoch 1940-1945 okupovalo Indočínu Japonsko. Pred svojou porážkou v nej vyhlásilo nezávislosť.

Vojna v Indočíne: Na konci r. 1946 žiadal Vietnam pod vedením Ho Či Mina nezávislosť. Za podpory ZSSR a zanedlho aj Maovej Číny ovládal severnú časť krajiny. Francúzsko súhlasilo s nezávislosťou, ale na čelo krajiny chcelo opätovne dosadiť cisára Bao-Daia, zvrhnutého r. 1945: koloniálna vojna sa zmenila na zrážku medzi Východom a Západom.

Po porážke Francúzov bola Indočina roku 1954 rozdelená na Kambodžu, Laos, Severný Vietnam (Vietnamskú demokratickú republiku na čele s komunistami v hlavnom meste Hanoj) a Južný Vietnam (Vietnamskú republiku – s vedením v Saigone). Obe časti krajiny boli rozdelené 17. rovnobežkou a v priebehu dvoch rokov sa mali zjednotiť po demokratických voľbách, ktoré sa ale nikdy nekonali.

Komunisti sa rozhodli, že krajiny zjednotia silou. Na severe sa komunistom, prevažne vďaka solidárnej pomoci ostatných socialistických krajín, hlavne ZSSR a Číny darilo rýchlo vybudovať silnú armádu a už po dvoch rokoch boli schopní poslať do Južného Vietnamu inštruktorov, ktorí cvičili partizánov novo vznikajúceho Vietkongu.

Tí začali so svojimi teroristickými a diverznými aktivitami v Južnom Vietname už koncom 50. rokov. Cieľom ich činnosti bolo zjednotenie oboch krajín a nastolenie socialistického zriadenia. Na infiltráciu do Južného Vietnamu pritom používali takzvanú Ho Či Minovu cestu.

Zo Severného Vietnamu viedla sieť infiltračných ciest, chodníkov a iných provizórnych komunikácií, kopírujúc západnú juhovietnamskú hranicu, prechádzajúcu pohraničnými oblasťami susedného Laosu a Kambodže, pričom tieto oblasti boli napriek svojej oficiálnej neutralite pod plnou kontrolou severovietnamskej armády (Vietnamskej ľudovej armády – VĽA) a partizánov. V tomto období ale komunistov ešte podporovalo miestne obyvateľstvo, ktoré v partizánoch videlo záchranu z biedy, do ktorej uvrhla krajinu vláda v Saigone. Tá bola prehnutá a nespoľahlivá, tak ako celý byrokratický aparát plný úradníkov, ktorým v prvom rade išlo o vlastné blaho. To spolu s tým, že ani juhovietnamská armáda (ARVN – Army of the Republic of Vietnam) nebola schopná zastaviť alebo potlačiť partizánov rozvírilo politickú scénu.

Francúzi naďalej udržiavali v oblasti svoje koloniálne jednotky Cudzineckej légie. Pri tom veľmi podcenili sily povstalcov a v bojoch, v rámci ktorých sa v cudzineckej légii účastnilo aj mnoho bývalých členov Waffen-SS, vsadili na jendu kartu - pevnosť blízko dnešnej Laoko-Vietnamskej hranice menom Dien Bien Phu. Tu opevnili svoje najsilnejšie jednotky a plánovali na seba prilákať povstalcov a potom ich zničiť intenzívnym bombardovaním. Povstalci ale pevnosť najprv obkľúčili a potom s pomocou ťažkého delostrelectva, dodaného z Číny a ZSSR, prinútili francúzske jednotky 7. mája 1954 kapitulovať. Súčasne s tým prebehli aj rokovania medzi povstalcami a francúzskou vládou, ktoré sa uskutočnili v Ženeve. 21. júla 1954 bola vyhlásená samostatnosť Laosu, Kambodže aj Vietnamu.

Vodca Južného Vietnamu Ngo Dinh Diem sa stal čoskoro veľmi nepopulárny. Jeho desaťročné účinkovanie na juhovietnamskej politickej scéne ukončil za tichej americkej podpory prevrat skupiny dôstojníkov ARVN 1. novembra 1963.

Vietnam ako konflikt Studenej vojny

Ved' je to jednoduché, povedia si – veľa mŕtvych, veľa peňazí – to všetko je nepekne a majú to spoločné obe vojny (aj keď vo Vietname položilo život 55 000 Američanov) a bez ohľadu na rozličné príčiny vojny a motívy vojnových strán to hodíme do jedného koša. Lenže to sa tak nedá.

Vojna vo Vietname bola vedená v duchu studenej vojny. Američania vstúpili do vojny po tom, ako Francúzsko stratilo nad Indočínou kontrolu a hrozilo, že ako v mnohých ďalších krajinách sa tam nastolí komunizmus – a tak sa aj stalo.

Ako rástlo a silnelo partizánske hnutie na juhu krajiny, tak klesala podpora a dôvera juhovietnamského obyvateľstva v Diemovu Saigonskú vládu. Nespokojnosť vyvrcholila vojenským prevratom, v dôsledku ktorého bol Ngo Dinh Diem zavraždený. V tej dobe však už mali Američania v krajine 16 000 svojich vojenských poradcov, ktorí dozerali na výcvik a činnosť juhovietnamskej armády. Prezident Kennedy ako aj jeho nástupca boli naďalej pevne rozhodnutí pokračovať v pomoci južnému Vietnamu ako strategickému spojencovi v oblasti juhovýchodnej Ázie. Vojenský analytici však vyhodnotili situáciu v krajine ako krajne kritickú a navrhli zvýšenie vojenskej pomoci ako aj priameho angažovania sa Spojených štátov do vojny. Vážne totiž hrozilo to, že bude južný Vietnam rozdrvený partizánmi.

Vojna eskalovala po incidente v Tonkinskom zálive, kde boli lode Amerického námorníctva napadnuté severovietnamskými torpédovými člnami. Americkou odpoveďou boli silné nálety na niektoré časti severného Vietnamu ako aj príchod pozemných vojsk a námornej pechoty do južného Vietnamu. Začala sa otvorená vojna medzi americkými ozbrojenými silami, ktoré v tej dobe už fakticky prevzali zodpovednosť za ochranu južného Vietnamu a severným Vietnamom podporovaných partizánov Vietkongu.

V nasledujúcich rokoch sa v južnom Vietname rozpútala najprudšia a najväčšia vojna druhej polovice 20. storočia. Vojna eskalovala v januári roku 1968, kedy severovietnamci spolu s Vietkongom začali po celej krajine svoju poslednú zúfalú ofenzívu. Američania aj juhovietnamci síce boli sprvu zakočení, ale dokázali útok odraziť, čím spôsobili komunistom ďalšiu vojenskú porážku. Verejná mienka v Spojených štátoch, sa vtedy ešte viac naklonila na stranu odporcov vojny, pretože dovtedy prezentované vyhlásenia tvrdili, že Vietkong je už prakticky porazený a vojna sa čoskoro skončí. Naopak nové správy z Vietnamu zo začiatku roka 1968 ukázali dosiaľ najtvrdšie boje, ktoré spolu s tým, že veliteľ amerických vojsk William Westmoreland žiadal ďalšie posily, vyvolali veľké rozhorčenie. 30. apríla 1969 dosiahol počet amerických vojakov vo Vietname svoj vrchol, nachádzalo sa tam 543 000 vojakov. V juhovýchodnej Ázii sa nachádzala väčšina amerických ozbrojených síl. Akékoľvek zvyšovanie počtu vojakov v oblasti by si vyžiadalo povolanie strategických záloh, čím by sa vyrovnalo niektorému z 2 predošlých svetových konfliktov. Od tohto momentu začal počet amerických vojakov v oblasti znižovať. Verejná mienka v USA nakoniec prinútila prezidenta Nixona vydať rozkazy na úplný odchod amerických vojsk z Vietnamu. Poslední americkí vojaci priamo sa účastníci bojov opustili krajinu 29. marca 1973. V krajine zostali iba vojenský poradcovia a inštruktori. Severný Vietnam mal naproti tomu v južnom Vietname 150 000 plne vyzbrojených vojakov. Oslabený južný Vietnam, na čele s nepopulárnou vládou

a skorumpovaným aparátom, nemohol po strate podpory zo strany USA už dlhšiu dobu vzdorovať komunistickej agresii. Začiatkom roku 1975 komunistické sily vyzbrojené veľkým množstvom tankov T-54 zaútočili cez Kambodžu a Laos, rozdrvili demoralizovanú juhovietnamskú armádu a 1. mája 1975 ukončili boje dobytím Saigonu.

Počas bojov v juhovýchodnej Ázii bojujúce strany použili 14 miliónov ton bômb a inej munície, ich účinok sa rovná sile 700 atómových bômb „Little boy“, aká dopadla na Hirošimu. Celkové straty na oboch stranách sa odhadujú na asi 3,5 milióna. Z toho asi 1/3 tvorili civilisti.

V rámci tzv. stratégie zadržovania komunizmu (po ang. containment policy), vypracovanej bývalým americkým veľvyslancom v Moskve Georgeom Kennanom, musí americká moc zabrániť šíreniu komunizmu do ostatných krajín, čo bolo symptómom sovietskeho systému a chápané ako priame konanie ZSSR. Komunistický sever, podporovaný ZSSR (aj keď od neho relatívne nezávislý) sa snažil dobyť juh, ktorý komunizmus jednoducho nechcel.

Napriek 550 000 vojakom, ktorí boli vo vietnamských džungliach nasadení, nedošlo k vojenskému víťazstvu. Na takýchto motívoch by nebolo bývalo nič zlé. Lenže prípad Vietnamu nebol „krytý“ Kennanovou doktrínou. Ako som už povedal, Severný Vietnam bol čo do vojenských dodávok relatívne závislý od ZSSR, konal však nezávisle od vôle ZSSR. Aj keby ZSSR chcel, nemohol nechať padnúť komunistov kvôli prestíži.

Verejná mienka v USA

Je smutné, že len málo z účastníkov demonštrácií za ukončeni vojny skutočne vedelo, čo sa vo Vietname deje. Média v tej dobe veľmi prekrucovali fakty o vojne. Zábery bojov, ktoré si mohli diváci televízie denne pozrieť vo večerných správach, vyvolávali len zhnusenie nad vojnou, nik neukazoval hroby plné civilistov postrieľaných osloboditeľmi z Vietkongu, ani povešaných členov organizácie pre rozvoj vidieka, ktorých popravili komunisti za spoluprácu so „západnými imperialistami“. Na demonštráciách pred Bielym domom pritom ľavicovo orientovaná mládež mávala vlajkami Vietkongu a svojich krajanov bojujúcich vo Vietname označovala za vojnových zločincov.

Ázijský spor o dominanciu

Príčiny prijatia komunizmu krajinami ako Čína a Severný Vietnam neplynuli z nejakej ideologickej „lásky“ alebo atraktivity. Bolo to skôr geopolitickou nutnosťou prežitia týchto krajín na ich niekoľko – tisícročnom snažení o hegemoniu. Takto mohli získať materiálnu podporu od ZSSR a využívať to na zväčšovanie svojej moci. Dá sa to vidieť na nasledujúcich ukázkach.

Keď S. Vietnam dobyl J. Vietnam, tak Čína zastavila už aj bez toho minimálnu materiálnu podporu svojich „socialistických súdruhov“, lebo Vietnam ohrozoval dominantné postavenie Číny, a tak Čína podnikla inváziu, aby Vietnamcov trochu skrotila. A na druhej strane, keď na povrch vyplávala nutná rivalita Číny a ZSSR vyplývajúca z geografickej polohy a historickej predispozície, dochádzalo dokonca k ozbrojeným stretom na rusko-čínskych hraniciach a nebral sa ohľad, že oba štáty sú komunistické.

